

ראש הישיבה

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

מהתחדשות התורה באותה ההתפעלות ואחוות בני אדם זה לזה. **ובפרט מצות הקהל** אשר נתבאר טעמה 'למען ישמעו וגו'."

למדנו מכאן שמצד ענינה קשורה מצות הקהל למצות הרגל וטעמן שוה - השגת התחדשות התורה.

התחדשות זו אינה רק ליחידים כי אם התחדשות הקשר של כלל האומה לתורתנו הקדושה. נתינת התורה בפני כל האומה יצרה מציאות שאין אדם יכול לערער עליה. וכך כתב הרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"ח ה"א):

"משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה... ובמה האמינו בו, במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל... ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם', מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם, אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה."

הנה בשבת ישראל בארצם, מחולקים לשבטים, יכול כל אחד לחשוב שזקניו וחכמיו מספרים לו דברי עצמם, ועל כן יש ערך חשוב להתכנסות והתקהלות כל ישראל שלש פעמים בשנה, כדי שיראו שתורה אחת יש לכל ישראל, היא התורה הבאה אלינו במעמד הר סיני. לכן לא הזכיר הרמב"ם את הקריאה בהגדרת המצוה, שכן הענין הוא התקהלות סביב עצם מציאות התורה בישראל.

ברור אפוא מדוע מצות עליה לרגל, מחדשת שלש פעמים בשנה את האמונה בתורה מסיני, שניתנה במעמד כל ישראל, שכן רק בהתקהלות כל ישראל אפשר לברר שאמנם לכולם מסורת שוה. מצות הקהל - אחת לשבע שנים - היא חיזוק נוסף להתחדשות אמונת התורה, כלשון הרמב"ם: "ובפרט מצות הקהל", שכן מטרת מצוה זו מפורשת בתורה לחזק המסורת (דברים ל"א, י"ג): "ובנייהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלהיהם כל הימים".

מתוך שיעור ניתן ב-ט' אלול תשס"ו.
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

הרמב"ם בספר המצוות, מצוה ט"ז - מצוות "הקהל", כותב כך: "היא שציונו להקהיל את העם ביום השני של סוכות במוצאי שמיטה ולקרוא קצת פרשיות ממשנה תורה באזניהם והוא אמרו (דברים ל"א, י"ב): 'הקהל את העם האנשים וגו' וזו היא מצות הקהל".

מלשון התורה נראה בפשטות כי שתי מצוות יש בענין (דברים ל"א, י"ב-י"ג):

א. "ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות. בבוא כל ישראל לקראת את פני ה' אלהיהם במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם".
ב. "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך".

הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל במאמרו "לברור הגדרת מצות הקהל" (מופיע בתוך קובץ "הקהל") כתב שענין הקהלת העם הוא ענין אחד עם קריאת המלך שהוא מתקיים דווקא בהקהל העם לשמיעת דברי התורה. ובהמשך דבריו (עמ' פ"ח):

"...שני הצדדים האלה הם במהותם והתקיימותם ענין אחד, שצד המצוה של קריאת המלך, אינו אלא שייך לצד מהותה העיקרית של קהילת העם, 'למען ישמעו וילמדו ויראו וגו'', וכמו שנאמר 'תורה צוה וגו'', ויהי בישרון מלך בהתאסף וגו'".

והדברים עדיין צריכים עיון, שאם אמנם המצוה היא הקריאה בהקהל (או הקהלות סביב הקריאה) היה מן הראוי שיוזכר הרמב"ם את הקריאה בהגדרת המצוה. והנה במנין על סדר ההלכות (בהל' חגיגה) לא הזכיר כלל הקריאה רק כתב: "להקהיל את העם בחג הסוכות במוצאי שמיטה", ואף במנין על סדר המצוות שכתב: "להקהל את העם לשמוע התורה במוצאי שביעית" כוונתו בודאי למה שכתוב "הקהל את העם וגו' למען ישמעו וגו'", ואת הקריאה לא הזכיר.

את טעמה של ההתקהלות ניתן ללמוד מדברי הרמב"ם ב"מורה נבוכים" בדבריו על טעמה של מצות החג - מצות עליה לרגל, וזו לשונו (ח"ג פמ"ו):

"אבל תועלת החג הרי טעמה ידוע במה שיושג באותה ההתקהלות"

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרה וברה"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזנים כחזור הכא...

1. מה היה קורא המלך במעמד "הקהל"?

2. מה הקב"ה מבטיח לנו בענין התורה?

3. היכן היה מונח ספר התורה בארון הברית?
(2 אפשרויות)

"התשובה אינה נמצאת בסדר הבריאה ואין שום ממונה על זה במערכת הבריאה התמידית, אלא בשעה שהאדם חוזר בתשובה הקב"ה מהוה עניני כפרה, והן מימי רחיצה עליונים המטהרים את נפש האדם מזוהמתה, ולכן הרי זה נחשב שהקב"ה בעצמו, שלא על ידי שליח, רוחץ ומנקה את האדם מן החטא".
(רבי יוסף יהודה לייב בלוך, ראש ישיבת טלז, ספר "שיעורי דעת", עמוד קצ"א)

מספר עמיחי סיאני, תלמיד שיעור ב' (מנוף הגליל):
בשני ימי ראש השנה יצאנו אחר הצהריים ל"מבצע שופר". כ-30 חברה מחולקים לקבוצות, לתקוע בשופר לאנשים שמוע תקיעות. יצאנו מצוידים בחוברות הסברה, סוכריות לילדים וכמונו שופר.

אנחנו היינו קבוצה של 5 חברה והלכנו לכיוון רחוב ז'בוטינסקי שליד העירייה. את האנשים הראשונים פגשנו ממש ביציאה מהישיבה, אבא ובן שומרי מסורת. האב הסביר שהוא הספיק לשמוע אך בנו טרם יצא ידי חובה ושחם על ההזדמנות שגם בנו ישמע.
משם המשכנו בירידה לכיוון האולפנה ונעצרנו ליד בית עם חצר גדולה כשהמשפחה יושבת בחוץ. ישבו שם סבתא, בנה, אשתו וילדיהם ושאלנו אותם אם הם רוצים שנתקע להם בשופר. הסבתא התרגשה ואמרה שכל שנה מישוה בא לתקוע לבעלה והשנה משום מה לא הגיעו. היא ביקשה מאתנו להמתין וקראה מיד לסבא הבאנו לו את נוסח הברכות, הוא ברך ותקענו בשופר. הסבא התרגש מאוד וכשאמרנו לו שאנחנו משייבת ההסדר סיפר שהיה מהתורמים הראשונים לישיבה, ושחמי חזן ידוע בבית כנסת בעיר. כל זאת תוך כדי שנכדיו שביקשו את השופר מתחרים ביניהם מי יכול להוכיח שגם הוא יודע לתקוע.

מיד עם צאתנו מהחצר הבחנו בחצר סמוכה עם משפחה נוספת. קצת חששנו מאחר ולא הצלחנו להבין האם הם יהודים מכיוון שהגדר הייתה קצת גבוהה וזה הקשה על הזיהוי. גיששנו קצת ונסינו לברר, וכשמעט התייאשנו אחד הילדים יצא וביקש שנבוא לתקוע להם בשופר. שמחנו על ההזדמנות, נכנסנו, ומצאנו את אב המשפחה יושב עם אשתו וילדיו, ולידו יושבת אמו המבוגרת שגילה המתקדם ניכר לעין. הבחנו בהתרגשות שאחזה אותה, האב שמח וביקש שנתקע לאמו. לאחר התקיעה סיפרה שעלתה לארץ ממרוקו ושם התגוררה מעל בית כנסת והכירה את כל התפילות והפיוטים. עוד סיפרה שבקורונה פתחו בית כנסת בחצר לידם, והיא בקשה מהם להרים את הקול כדי שהיא תוכל לשמוע את התפילות. המשפחה לא הרפתה וכמעט שהכריחה אותנו לברך על תפוחים שהוגשו מיד לשולחן החצר עד מנת שהסבתא תוכל לענות אמן אחרינו. לאחר שהייה ממושכת איחלנו להם חג שמח ושנה טובה,

ובעוד שחלקנו כבר יצאו לרחוב יצא האב עם מגוון פיצוחים וביקש שנחזור לחצר רק כדי שאמו תוכל לשמוע עוד ברכות. חזרנו... לא יכולנו לסרב לדבקות שאחזה באב שהתרגש כל כך מהזכות שנפלה בחלקו להסב קורת רוח לאמו, ואכן אמו שמחה וענתה אמן בקול רם על כל ברכה וברכה. את שתי המשפחות לא הצלחנו לעזוב לפני שהבטחנו להם שנעבור אצלם גם למחרת, ואכן כך היה.

מספר בעז דוד אהרנסון, בוגר הישיבה המתגורר במעלות:
לא הספקתי השנה להשתתף במבצע שופר, אבל בכל זאת דפקתי בדלת של אחת המשפחות השכנות אלינו בבניין, עולים מאוקראינה ומרוסיה.

ישבו שם זוג בשנות ה-60-70, יחד עם חברה של האישה, גם היא שכנה בבניין. באתי עם הבן שלי בן ה-3, והצענו להם לשמוע קול שופר. הם נאותו להצעה, וחזרו אחרי מילה במילה על הברכה. הם הטו אוזן לכל התקיעות, והבעל אפילו מלמל משהו - שזה מדהים, כי אין להם שום ביטוי ליהדות שלהם, וגם בחו"ל לא היה להם שופר. ייתכן שזו הפעם הראשונה שהם שומעים קול שופר מימיהם.

בזמן התקיעות, חשבתי על אבותיהם ואמותיהם, לפני כמה דורות... יהודים יראי שמים, עם קפוטות ושטריימלים, נשותיהם אדוקות בשביס לראשן... אילו היו יודעים שצאצאיהם ישובו לשמוע קול שופר בארץ ישראל, כמה כוח זה היה נותן להם. כמה תקווה. בימים של גזירות שמד...

עוד נקודה מעניינת - השכנים הללו שלי, אין מצב שהיו פותחים לכם את הדלת בפנים אל פנים או מבצע שופר. אני מכיר אותם ואומר לכם - אין סיכוי. חוץ מזה שהם בקושי יודעים מילה בעברית, ואני מתקשר איתם בעיקר דרך פנטומימה וגם קצת גוגל תרגום (שאי אפשר בהג...). חוץ מזה הם עולים מרוסיה - שלרוב זה אומר שאין פתיחת דלת לזרים, קל וחומר אחרי 19:30 בערב. וזה גם אומר ניתוק של דורות מיהדות.
ללמדך, שגם אלה שלא פותחים לך את הדלת, הם קשורים בעומק ליבם ונפשם ליהדותם. ובנוסף קשר של שכנות, שפעמים רבות בונה אמון, יכול לחשוף את הטוב הזה בתוכם. וגם כמוכן - תמיד טוב לבוא עם ילד קטן איתך. זה ממיס חומות.

דרשת שבת שובה / הרב תמיר כהן

בפרשתנו ישנם פסוקים מאוד לא פשוטים על מה שיקרה לאחר מות משה (דברים ל"א, ט"ז-י"ח):

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם אֲבֹתָיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנְהוּ אַחֲרַי אֲלֵהי נִכְרְ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבֵנִי וְהִפְרֵ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ. וְהָרָה אִפִּי בּוֹ בִּיּוֹם הַהוּא וְעִזְבֹתַיִם וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מִהֶם וְהָיָה לְאֶכָל וּמְצָאֵהוּ רְעוּת וּצְרוּת וְאָמַר בִּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל פִּי אֵין אֱלֹהִים בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרְעוּת הָאֵלֶּה. וְאֶנְכִּי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בִּיּוֹם הַהוּא עַל כֵּן הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אַחֲרַיִם."

פסוקים אלו מתארים מצב קשה ביותר, בו עם ישראל זונח את נאמנותו לה' ופונה אחר אלוהי נכר. תגובת ה' לכך היא הסתר פנים, ועזיבת ישראל לרעות רבות וצרות שיפקדו אותם.

אך בספר יהושע אנו מוצאים בפועל מציאות טובה יותר (יהושע כ"ד, כ"ח-ל"א):

"וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן עֶבֶד ה' בְּוֶן מֵאָה וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְלוֹ נִחְלָתוֹ בְּתַמְנַת סָרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהַר גֵּעֵשׂ. וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת ה' כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאָרֶץ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וְאֲשֶׁר יָדְעוּ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל."

נבואת: "וקם העם הזה זונה" לא התקיימה! זכה יהושע ועם ישראל המשיך ללכת בדרך ה' בימיו, ואף בימי הזקנים, לאחר מותו. אז מה קרה לדברי ה'?

שאלה זו שאל רש"י, וענה:
"אחרי מותי כי השחת תשחתו - והרי כל ימי יהושע לא השחיתו, שנאמר: (יהושע כ"ד, ל"א) 'ויעבדו בני ישראל את ה' כל ימי יהושע', מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו, שכל זמן שיהושע חי נראה למשה כאלו הוא חי'."

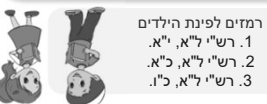
אמור מעתה, שתפקידו של יהושע לא היה "להיכנס לנעליו של משה" כדימוי, אלא להביא למצב שנדמה שמה עדיין חי! הנבואה על השחתת העם אכן התקיימה. אלא שנבואה זו תלויה במותו של משה, ובידיו של יהושע ניתנו התפקיד והבחירה החופשית לגרום לדחיית הגזרה.

פרשת וילך נקראת בעיצומם של עשרת ימי תשובה, והיא מלמדת אותנו מה גדולה העוצמה הניתנת ביד האדם לשוב אל ה' ולדחות ואולי למנוע כליל אפילו גזרה א-לוקית. הדברים רמוזים במדרש חז"ל תמוה (סנהדרין דף צ' ע"ב):

"שאלו מינין את רבן גמליאל: מניין שהקדוש ברוך הוא מחייה מתים? אמר להם מן התורה, ומן הנביאים, ומן הכתובים, ולא קיבלו ממנו. מן התורה - דכתיב: 'ויאמר ה' אל משה הנך שכב עם אבתך וקם', אמרו לו: ודילמא 'וקם העם הזה זונה'."

אין פלא שהמינים סרבו לקבל את המקור שהביא רבן גמליאל לתחיית המתים מן התורה. נראה שגם אנחנו היינו מעדיפים מקור אחר. מה ראה רבן גמליאל לעוות כל כך את משמעות הפסוק? נראה שביאור הדבר כך: ודאי שפשט הפסוק מדבר על כך שעם ישראל יחטא לאחר מות משה. ובכל זאת, רמוזה כאן המשמעות שניתן להיחלץ מן המוחלטות של גזירה זאת, ומשה קם לתחיה על ידי יהושע תלמידו שהולך בדרכיו וכאילו לא היה הפסק לפועלו של משה. ומכאן רמז לתחיית המתים: גזירת המוות אינה סופית ונצחית, ובכוחו של האדם לדחות את קיומה ואפילו להביא לביטולה כליל, בסופו של דבר. מופלאים דרכי ה', שדווקא במקום הקשה ביותר ממנו נראה שחלילה אפסה כל תקווה, דווקא שם רמוזה הדרך לתיקון.

תוך שיעורו של הרב תמיר לפרשת וילך. השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

גם "מעלון" יוצא לחופשת החגים. עלון הבוגרים הבא יצא בע"ה לקראת שבת פרשת בראשית. ישיבת מעלות מאחלת לכם ולבני משפחותיכם כתיבה וחתימה טובה!